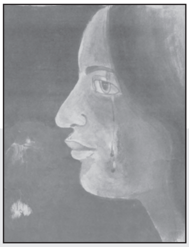

పరివర్తన

ఆరి సీతారామయ్య

2008 జూన్ 11వ తేదీన అమెరికాలోని ఒక స్థానిక పత్రికలో వచ్చిన వార్త-

"మిచిగన్ పెరోల్ బోర్డ్ వారి ప్రకటన ప్రకారం ఖైదీ 83729463 దీపికారావు మీద అక్టోబర్ 25వ తేదీన విచారణ జరుగుతుంది. హత్యానేరం పై ఓక్‌లాండ్ కోర్టు దీపికారావుకు 2002 ఫిబ్రవరి 18వ తేదీన పదిహేను సంవత్సరాల శిక్ష వేసింది. మిచిగన్ శిక్షాస్మృతి 791.244 ప్రకారం శిక్ష తగ్గించటమా లేదా అన్న నిర్ణయం తీసుకొనే క్రమంలో ఈ విచారణ జరగబోతోంది. రామ్నీ కరెక్షన్ ఫెసిలిటీ కాన్ఫరెన్స్ రూమ్‌లో జరగబోయే ఈ విచారణకు మిచిగన్ పౌరులెవరైనా హాజరు కావచ్చు."

హత్య చేసిన మనిషినెవర్నీ నేనిదివరకు కలవలేదు. ఎలా వుంటారో? భయంకరంగా ఉంటారేమో? దేశం కాని దేశంలో ఆమెకు భర్తను చంపేటంత కోపం ఎందుకు వచ్చిందో? దీపికారావు గురించి తెలుసుకోవాలనిపించింది. ఇంటర్నెట్‌లో వెతికితే దీపికారావులు చాలా మంది ఉన్నారు కాని, మిచిగన్లో జైల్లో ఉన్నామె గురించి ఎక్కువగా వివరాలు దొరకలేదు. తెలిసినంతలో డాక్టర్ రావు ఇండియా వెళ్లి ఈమెను పెళ్లి చేసుకుని డిట్రాయట్‌కి తీసుకొచ్చాడు. ఇక్కడ కొచ్చిన రెండు నెలల్లోనే హత్య జరిగింది. కోర్టులో విచారణ జరుగుతున్నప్పుడు ఆమెవైపు మాట్లాడిన ఒకరిద్దరు ఇప్పుడు డిట్రాయట్‌లో లేరు. ఎక్కడున్నారో తెలియదు. దీపికారావును కలవటం ఎలా వీలవుతుందో తెలుసుకుందామని రామ్నీ కరెక్షన్ ఫెసిలిటీకి ఫోన్ చేస్తే మొదట తెలిసిన విషయం కరెక్షన్ ఫెసిలిటీ అంటే జైలు అని. నేరాలు చేసిన వారిని సరిదిద్దటానికి ఉపయోగపడే వసతిగృహాలన్నమాట. జైల్లో ఆమెను చూడాలంటే అనుమతి ఉండాలన్నారు. అనుమతి కావాలంటే ఆమె నా పేరూ వివరాలూ జైలువారికి ఇవ్వాలట. వారు నా గురించి విచారణ జరిపి, ఆమోదించి, నన్ను సందర్శకుల జాబితాలో చేర్చితే, అప్పుడు ఆమెను చూడటం వీలవుతుంది. ఈ తతంగం అంతా సవ్యంగా జరిగితే రెండునెలలు పట్టవచ్చుట. పెరోల్‌బోర్డ్ విచారణ ఇంకా దాదాపు నాలుగు నెలలుంది కాబట్టి, సరే చూద్దాం అని దీపికారావుగారికి ఉత్తరం రాశాను.

*

ఊరికి రెండు మైళ్ల దూరంగా ఉంది రామ్నీ కరెక్షన్ ఫెసిలిటీ. చుట్టూ ఆరడుగుల ఎత్తు ఇనుప తీగె కంచె. దానిమీద ముళ్ల తీగె. విజిటర్స్ లాట్‌లో కారు పార్క్ చేసి లోపలికెళ్లాను.

రిసెప్షన్ ఏరియా ఒక పెద్ద గది. నిరాడంబరంగా, ఖాళీగా ఉంది. కుడివైపు రిసెప్షన్ డెస్క్. దాని వెనుక గోడ మీద రెండు ఫొటోలున్నాయి. ఒకటి గవర్నర్ జెన్నిఫర్ గ్రాన్‌హోం గారిది. రెండోది మిచిగన్ జైళ్ల అధికారిణి పెట్రీషియా కారుసో గారిది. రిసెప్షన్ డెస్క్ వెనుక కంప్యూటర్ స్క్రీన్ ముందు కూర్చుని ఏదో నవల చదువుతున్న నల్ల అతని ముందుకెళ్లి నుంచున్నాను. అతను నన్ను గమనించేటట్లు లేదని "క్షమించాలి, నేనొక ఖైదీని చూట్టానికొచ్చాను," అన్నాను. "మొదటిసారా?" అన్నాడతను విసుగ్గా తలెత్తి నన్ను చూస్తూ. "అవును," అన్నాను. రెండు కాగితాలను నిర్లక్ష్యంగా నా ముందుకు నెట్టి మళ్లా తన నవల్లో తలదూర్చాడతను.

ఒక కాగితం మీద నా వివరాలు రాయాలి. పేరూ, చిరునామా, నేను నడుపుకొచ్చిన కారు వివరాలూ, ఖైదీకీ నాకూ ఉన్న సంబంధం... సంబంధం ఏమి రాయాలో తెలియలేదు. బంధువు కాదు. స్నేహితురాలు

అని రాయటానికి జంకాను. పైగా హత్య చేసిన మనిషి. రెండో కాగితం చూశాను. అందులో ఆరోజు నాకంటే ముందు ఖైదీలను చూట్టానికి వచ్చిన ముగ్గురి వివరాలు ఉన్నాయి. సంబంధం విషయంలో అందరూ ఔ్రీచ్ అని రాశారు. అంటే ఏమిటో వెంటనే తోచక పోయినా నేనూ ఔట్రీచ్ అనే రాశాను.

రెండు కాగితాలూ అతనికి తిరిగి ఇస్తూ, దీపికా రావును చూట్టానికి అనుమతిస్తూ పోస్టులో వచ్చిన ఉత్తరం అతనికి ఇచ్చాను. నా వివరాలు కంప్యూటర్లో చెక్ చేసినట్లున్నాడు. ఒక అనుమతి పత్రం ప్రింట్ చేసి ఇచ్చి, వెళ్లి విజిటర్స్ ఏరియాలో కూర్చోమన్నాడు.

విజిటర్స్ ఏరియాలో రెండు వరుసల్లో కుర్చీలు న్నాయి. ముగ్గురు తెల్ల ఆడవాళ్లు కూర్చుని ఉన్నారు. నన్ను చూసి సన్నగా నవ్విందొకావిడ. వెళ్లి ఆమె పక్క నున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాను. "నా పేరు మిరియం. ఇది వరకు మిమ్మల్నెప్పుడూ చూడలేదే, ఎవర్ని చూట్టాని కొచ్చారు?" అందావిడ.

"అంటే మీకు ఇక్కడకొచ్చేవారందరూ తెలుసా?" అని అడిగాను.

మరో చిరునవ్వు నవ్వి, "వీళ్లను చూట్టానికి ఎవరొ స్తారు? కుటుంబాలు వీళ్లను ఎప్పుడో వదిలేశాయి. చీకట్లో దీపం వెలిగించి జీసస్ దగ్గరకు చేర్చటానికి ప్రయత్నం చేసే ఔట్రీచ్‌వాళ్లేగదా వీళ్లను చూట్టాని కొచ్చేది. మీదే చర్చి?" అనడిగింది ఆవిడ.

"నేను ఊరికే చూట్టానికొచ్చాను. చర్చి సంబంధం కాదు," అన్నాను.

"అలాగా, ఎవర్ని చూట్టానికొచ్చారు," అంది.

"దీపికారావు," అన్నాను.

"మంచి అమ్మాయి. నేను దీపికను చాలాసార్లు కలిశాను. మంచి అమ్మాయి," అంది ఆవిడ.

విజిటర్స్ ఏరియా నుంచి అద్దాల తలుపు వెనుక ఇద్దరు గార్డ్స్ కనిపిస్తున్నారు. ఇద్దరూ నల్లవాళ్లే. డెస్క్ వెనుక కంప్యూటర్ ముందు కూర్చుని ఉన్న ఆమెతో మాట్లాడుతూ అప్పుడప్పుడూ నవ్వుతూ ఉన్నాడు అతను. నేను గడియారం చూసుకున్నాను. మూడున్నర. అప్పటికే నేనొచ్చి దాదాపు ఒక అరగంట అయింది.

"మనం చాలా ఓర్పుగా ఉండాలి. గవర్మెంట్ ఉద్యోగులు కదా, ఏదీ అంత తొందరగా చెయ్యరు, పైగా మనం ఏమైనా అంటే లేనిపోని ఇబ్బందులు పెడతారు," అంది నా పక్కన కూర్చొనున్న మిరియం.

పదినిముషాల తర్వాత అద్దాల తలుపు తెరిచి, మిరియం పేరు పిల్చాడు గార్డ్. ఆమె నా దగ్గర సెలవు తీసుకొని లోపలికి వెళ్లింది. అద్దాల వెనుక ఆమెను చెక్ చేశాడు గార్డ్. ఎయిర్‌పోర్ట్‌లో సెక్యూరిటీ చెకింగ్ లాగా ఉంది. మెటల్ డిటెక్టర్ గుండా నడవమన్నాడు. కుర్చీలో కూర్చోని బూట్లు తీసెయ్యమన్నాడు. సాక్స్ కూడా తీసే యించాడు. కంప్యూటర్లో ఏదో రాశాడు. మొత్తానికి ఆమెను చెక్ చెయ్యటానికి ఐదు నిముషాలు పట్టింది. తర్వాత గార్డులకు వెనుక వున్న తలుపు తీసి ఆమెను లోపలికి పంపించాడు. దాదాపు నాలుగున్నరకు నా పేరు పిలిచాడు గార్డ్. అనుమతిపత్రం అతనికి ఇచ్చాను. నన్ను చెక్ చేసి సెక్యూరిటీ ప్రాంతానికి వెనుక ఉన్న తలుపు తీసి నన్ను లోపలికి పంపించాడు.

ఆ చిన్న గదిలో తలుపు దగ్గరే ఉన్న బల్ల వెనుక ఒక నల్లగార్డ్ కూర్చునుంది. జైల్లో ఉద్యోగులందరూ నల్లవాళ్లేలాగుంది. నా అనుమతి పత్రం ఆమెకు ఇచ్చాను. నా డ్రైవర్స్ లైసెన్స్ తన దగ్గర ఉంచుకుని లోపలికెళ్లొచ్చని తల ఊపిందావిడ.

విజిటర్స్ రూం విశాలంగా ఉంది. అక్కడక్కడా కుర్చీలున్నాయి. గదికి ఒకవైపు గోడకు రెండు పెద్ద కిటికీలున్నాయి. బాగా వెలుతురొస్తోంది. బయట నాతో మాట్లాడిన మిరియం, మరో ఇద్దరు ఔట్రీచ్ స్త్రీలు వేరు వేరుగా కూర్చుని ఖైదీలతో మాట్లాడు తున్నారు. ఖైదీలు ముగ్గురూ నల్లవాళ్లే. పాతిక ముప్పైయ్యేళ్లవాళ్లు.

ఒంటరిగా కూర్చున్న స్త్రీ దీపికారావు అని ముఖం చూస్తూనే గ్రహించాను. ఆమెకు దాదాపు ముప్పై అయి దేళ్లుండవచ్చు. సన్నగా ఉంది. కళ్లజోడు. టీ షర్ట్, పాంట్ వేసుకొనుంది. నేను ఊహించిన భయంకర స్వరూపం కాదు. ప్రశాంతంగా, సాధారణంగా కనిపించిందామె.

పరిచయాల తర్వాత ఇద్దరం మౌనంగా కూర్చు న్నాము. తనున్న పరిస్థితిలో సాటి తెలుగువారిని ఎవర్ని చూసినా వెంటనే ఏడుపొస్తుందనిపించింది నాకైతే. కాని ఆమె ముఖంలో ఎలాంటి క్షోభా కనపడలేదు. ఆరు సంవత్సరాల జైలు జీవితం మనిషిని అలా గట్టిగా తయారుచేసిందేమో.

ఆమెను ఏమి అడగాలో, సంభాషణ ఎలా మొదలుపెట్టాలో నేను ముందుగా ఆలోచించలేదు, ఇప్పుడు తోచలేదు. ఇంతలో మిరియం తన క్లయంట్ దగ్గర సెలవు తీసుకుని మా పక్కగా వెళ్తూ దీపిక వైపు చెయ్యి ఊపింది. దీపిక కూడా ఆమెను గుర్తిస్తూ చిన్నగా నవ్వింది.

"మీతో సంబంధం ఏంటో రాయాల్సినచోట నేను కూడా ఔట్రీచ్ అని రాశాను," అన్నాను. ఆమె సన్నగా నవ్వింది కాని, ఏమీ అనలేదు. "మిరియం మీతో చాలా సార్లు మాట్లాడిందా?" అని అడిగాను.

"మిరియమే కాదు, అక్కడ కూర్చోనున్న డోరొతీ, పౌలా కూడా చాలాసార్లు మాట్లాడారు, మొదట వచ్చి నప్పుడు. ఇప్పుడు అంతగా నాకోసం రావటం లేదు."

"మీరు మతం మార్చుకోరని అనుకుని వుంటారు. మీకు దేవుడి మీద నమ్మకం ఉందా?"

"నమ్మకం ఉంది. నమ్మినా నమ్మకపోయినా దేవుడితో ఏ చిక్కూ లేదు. ఈ దేవుడి దళారులున్నారే, వీళ్లతోనే గొడవ."

"అంటే, మతం మార్చుకోకపోతే ఇబ్బంది పెడతారా?"

"లేదులేండి," అని, కొంచెం తటపటాయించి, తర్వాత చెప్పిందామె. ఔట్రీచ్ వాళ్లు మతం మార్చుకో మని సూటిగా బలవంతం చెయ్యరట. కాని, పరోక్షంగా చేస్తారట. ఇతర ఖైదీల చేత చెప్పిస్తారట. మతం మార్చు కుంటే, ఖైదీలో మంచి పరివర్తన వచ్చిందనీ, శిక్ష తగ్గించ వచ్చుననీ పెరోల్ బోర్డ్‌వారికి సిఫార్స్ చేస్తారట.

మళ్లా మా సంభాషణ ఆగిపోయింది. ఇంతలో సెక్యూరిటీ గార్డ్ దీపిక పేరు పిల్చాడు. ఆమె వెళ్లి గార్డ్‌తో మాట్లాడొచ్చి కూర్చుంది.

కొంచెం జంకుతూ, "నన్ను చూట్టానికి నెలకొక విజిటర్ వస్తారేమో మహా అయితే, ఇప్పుడు ఇంకొక రెవరో వచ్చారట. ఎవరో తెలియదు. ఇక్కడి నియమాల ప్రకారం ఇద్దరు విజిటర్స్‌ని ఒకేసారి లోపలకు రాని వ్వరు." అని ఆగిపోయిందామె. నాకు విషయం అర్థమ యింది. వచ్చిందెవరైనా నేను వెళ్తేగాని వారిని లోపలికి రానివ్వరు.

ఫరవాలేదు, మళ్లా మరోసారి వచ్చి కలుస్తానని చెప్పి నేను వచ్చేశాను.

*

ఆ తర్వాత వెంటనే మళ్లా ఆవిడను చూట్టానికి వెళ్లటం కుదర్లేదు. ఈ లోగా పెరోల్ బోర్డ్ విచారణ రోజు రానే వచ్చింది.

రామ్సీ కరెక్షన్ ఫెసిలిటీలో 300 నంబర్ గది విశాలంగా ఉంది. తలుపు దగ్గర ఇద్దరు గార్డ్స్ నిలబడి లోపలికి వస్తున్న వారి గుర్తింపు పత్రాలను తనిఖీ చేస్తున్నారు. సెల్ ఫోన్లూ కెమేరాలూ లోపలికి తీసుకు పోవటానికి వీల్లేదనీ వాటిని కార్లలోనే వదిలేసి రమ్మనీ కొందరిని వెనక్కు పంపుతున్నారు. లోపలికి వచ్చినవారు ముందే వచ్చిన వారిలో తెలిసిన ముఖాలకోసం వెతుకు తూన్నారు.

గదిలో ఒకవైపు పది వరుసల్లో దాదాపు వందకు పైగా కుర్చీలు వేసి ఉన్నాయి. కాని, గదిలో మొత్తం ముప్పైమంది కంటే ఎక్కువ లేరు. అందరూ ముందు వరసల్లో కూర్చుని ఉన్నారు. వీరికి ఎదురుగా గదిలో అటువైపు ఒక పొడుగాటి బల్ల వెనుక తొమ్మిది మంది అధికారులు కూర్చుని ఉన్నారు. సభాధ్యక్షుడుగా వ్యవ హరిస్తున్న పెరోల్ బోర్డ్ ప్రెసిడెంట్‌తో సహా ఏడుగురు నల్లవారు. అటార్నీ జనరల్‌కు ప్రతినిధిగా వ్యవహ రిస్తున్న ప్రభుత్వ న్యాయవాదీ, పెరోల్ బోర్డ్ సభ్యుల్లో ఒకరూ తెల్లవాళ్లు. వారికెదురుగా బల్లకు ఇటువైపు ఒక కుర్చీ వేసి ఉంది.

తొమ్మిది గంటలు కాగానే బల్ల మీద అరిచేత్తో రెండు మూడుసార్లు గట్టిగా కొడుతూ, "గుడ్ మోర్నింగ్," అన్నాడు సభాధ్యక్షుడు. సంభాషణలు కట్టేసి అతనివైపు తిరిగారు అందరూ. "గుడ్ మోర్నింగ్, కొంచెంసేపట్లో విచారణ మొదలవుతుంది. భటులు దీపికారావును ఈ వెనక ద్వారం నుంచి లోపలికి తీసుకొస్తారు. ఆమె ఇక్కడ మాముందున్న కుర్చీలో కూర్చుంటుంది. ఆమెను లోపలికి తీసుకొచ్చేటప్పుడు మీరు ఎవ్వరూ ఉన్న చోటు నుంచి కదలకూడదు," అని మాతో చెప్పి, ఫోన్‌లో ఎవరితోనో మాట్లాడాడు.

ఇద్దరు గార్డ్స్ వెనక తలుపు తోసుకుంటూ లోపలి కొచ్చారు. వారి వెనుక దీపిక, ఆ వెనుక మరో ఇద్దరు గార్డ్స్ లోపలికొచ్చారు. దీపిక చేతులకూ కాళ్లకూ సంకెళ్లు వేసి ఉన్నాయి. అడుగులో అడుగేసుకుంటూ వస్తున్న దీపిక ఒక్కక్షణం అధికారుల బల్లవైపూ తర్వాత ఇటువైపు కూర్చున్న జనం వైపూ చూసింది. ఆమెను కుర్చీదాక నడిపించి గార్డ్స్ తిరిగి తలుపు దగ్గర నిల్చున్నారు.

సభాధ్యక్షుడు మళ్లా జనాన్ని ఉద్దేశించి, "ఇప్పుడు విచారణ మొదలవుతుంది. మొదట ప్రభుత్వ న్యాయవాదీ, తర్వాత పెరోల్ బోర్డ్ సభ్యులూ దీపికా రావును ప్రశ్నిస్తారు. ఆ తర్వాత మీరు దీపికారావు శిక్ష తగ్గించటం గురించి అనుకూలంగాగాని వ్యతిరేకంగా గాని మాట్లాడవచ్చు. కాని మిమ్మల్ని మాట్లాడమని అడి గేంతవరకు ఎవ్వరూ మాట్లాడకూడదు. అలా మాట్లా డిన వారిని బయటకు పంపించవలసి వస్తుంది," అని హెచ్చరించాడు.

తల వంచుకుని కూర్చున్న దీపిక వైపు చూస్తూ, "పద్ధతి ప్రకారం నిన్ను కొన్ని ప్రశ్నలడగాలి. నీ పేరు దీపికారావ్, అవునా?" అన్నాడు. దీపిక తల వూపింది. "అలాకాదు. దయచేసి నిన్నడిగే ప్రశ్నలన్నిటికీ మాటల్లో సమాధానం చెప్పాలి. నీ పేరు?"

"దీపిక. దీపికారావు."

"ఆరు సంవత్సరాల క్రితం నువ్వు నీ భర్తను హత్య చేశావన్న నేరం మీద అరెస్టయ్యావు. అవునా?"

"అవును."

"విచారణలో హత్య చేసింది నువ్వేనని తేలింది. అవునా?"

"అవును."

"నీకు పదిహేను సంవత్సరాల జైలుశిక్ష పడింది. ఇప్పటికి ఆరున్నర సంవత్సరాలుగా నువ్వు జైల్లో వున్నావు. ఇన్నాళ్లూ నీ ప్రవర్తన చాలా బాగా ఉందని జైలు అధికారుల వాఙ్మూలం. మిచిగన్ పౌరులు కూడా కొందరు నీ సత్ప్రవర్తన గురించి పెరోల్ బోర్డుకు ఉత్తరాలు రాశారు. అందువల్ల నిన్ను గడువుకు ముందే విడుదల చేయటం తగునా కాదా అన్న విషయం మీద విచారణ జరపటానికి ఈరోజు మనం ఇక్కడ సమావేశం అయ్యాము. మొదట అటార్నీ జనరల్‌గారి ప్రతినిధిగా వచ్చిన ప్రభుత్వ న్యాయవాది నిన్ను ప్రశ్నిస్తారు," అని అతను పక్కనే కూర్చొని ఉన్న న్యాయవాది వైపు చూశాడు.

న్యాయవాది ఎలాంటి పరిచయ వాక్యాలు లేకుండానే ప్రశ్నలడగటం మొదలుపెట్టాడు.

"మిజ్ రావ్, అమెరికా వచ్చిన రెండు నెలల్లోనే నువ్వు నీ భర్తని చంపేశావు. నీ భర్త నిన్ను కొట్టినట్టుగానీ, శారీరకంగాగానీ మానసికంగాగానీ హింసించినట్లుగానీ ఎలాంటి అధారాలు లేవు." తన ముందున్న నోట్ బుక్‌లో పేజీ తిరగేస్తూ, "హత్య చెయ్యటానికి కారణం మనసు చెదరటం అని మీ లాయర్ వాదించాడు, కాని ఎలాంటి ఆధారాలు చూపించలేకపోయాడు, అవునా?" అని తీవ్రమైన స్వరంలో అడిగాడు.

దీపిక మౌనంగా ఉండిపోయింది.

"నువ్వు కావాలనే, ఉద్దేశపూర్వకంగానే భర్తను చంపావు, అవునా?"

ఆమె మాట్లాడలేదు.

"సమాధానం చెప్పాలి. భర్తను కావాలనే చంపావు, అవునా?"

"కాదు," అంది దీపిక, తలవంచుకునే.

"మరెందుకు చంపినట్లు?"

"హింస భరించలేక."

"ఎలాంటి హింస?"

"లైంగిక హింస."

"డాక్టర్ రావ్ నిన్ను లైంగికంగా హింసించాడనటానికి ఎలాంటి ఆధారాలు లేవు. మీ లాయర్ దీనికి సాక్ష్యాధారాలు చూపించలేదు. లైంగిక హింస జరగలేదు. నిజాన్ని నువ్వు ఒప్పుకోక తప్పదు. ఆరు సంవత్సరాల్లో నీలో ఎలాంటి పరివర్తనా రాలేదు. పశ్చాత్తాపం అన్నది నీలో ఏకోశానా కనిపించటం లేదు. ఇంకా కట్టుకథలు చెప్పటంవల్ల నీకెలాంటి ప్రయోజనం లేదు," కఠినంగా ఆమెవైపు చూశాడు న్యాయవాది.

"వీడియోలు చూపించి అందులో తెల్లమ్మాయిలు చేసినట్లు..." తలెత్తి అతని వైపు చూసి, తల దించుకుని, "...అమ్మాయిలు చేసినట్లు నన్ను చెయ్యమనేవాడు. అలాంటి అసహజమైన పనులు నేను చెయ్యలేకపోయేదాన్ని," మెల్లగా సమాధానం చెప్పింది దీపిక.

"అసహజం అంటే భార్యాభర్తల మధ్య లైంగిక సంబంధంలో ఏది సహజమో ఏది అసహజమో నీకు ఇదివరకే తెలుసా?" విజయం సాధించినట్లు వికసించింది అతని ముఖం.

ఆమె సమాధానం చెప్పలేదు.

"తెలుసా?" స్వరం పెంచి గదిమినట్లు అడిగాడతను.

"అలాంటి పనులు చెయ్యవలసి వస్తుందని నేను ఊహించలేదు."

"ఎలాంటి పనులూ?"

ఆమె సమాధానం చెప్పలేదు.

"ఎలాంటి పనులూ?" ఒక్కొక్క అక్షరం ఒత్తి పలుకుతూ అడిగాడతను.

"నాకు తెలియదు."

"మిజ్ రావ్, నువ్వు ఎంత అమాయకురాలిగా నటించినా ప్రయోజనం లేదు. జైల్లో పడ్డ వెంటనే ఎబోర్షన్ చేయించుకున్నావు. అంటే అమెరికా వచ్చేనాటికే నువ్వు గర్భవతివి. అవునా కాదా? " కళ్లు పెద్దవి చేస్తూ అడిగాడు ప్రభుత్వ న్యాయవాది.

ఆమె సమాధానం చెప్పలేదు.

"పెళ్లి కాకముందే నీకు డాక్టర్ రావ్‌తో సంబంధం ఉండిందా?"

తల అడ్డంగా ఊపిందామె.

"సమాధానం మాటల్లో చెప్పాలి. వివాహానికి ముందు నీకు భర్తతో శారీరక సంబంధం ఉండిందా?"

"లేదు."

"మరి అమెరికా వచ్చేటప్పటికి నువ్వు గర్భవతివి అయ్యావంటే నీకు భర్తతో కాక మరొకరితో సంబంధం ఉందనేగా? అవునా కాదా?"

"అవును."

"నీకు నీ ఫస్ట్ కజిన్ అయిన ఒక అబ్బాయితో సంబంధం ఉండింది. అతనివల్లే నువ్వు గర్భవతివయ్యావు. అవునా?"

ఆమె తలవంచుకుంది. కళ్లు తుడుచుకుని, అలాగే తలవంచుకుని ఉండి పోయింది.

"నీ గర్భానికి కారణం ఫస్ట్ కజిన్తో... నీకంటే చిన్న వాడైన తమ్ముడిలాంటి సత్యం అనే అతనితో ...శారీరక సంబంధం. అవునా కాదా?'' అడిగాడు అతను, తమ్ముడిలాంటి వాడితో అన్న మాటలను ఒత్తి పలుకుతూ.

"అతను మా చిన్న మామయ్య కొడుకు. మా దేశంలో అతన్ని తమ్ముడు అనం,'' తల వంచుకునే సమాధానం చెప్పిందామె, స్వరం కొంచెం పెంచుతూ.

"మీ దేశంలో దానికి ఎలాంటి ముద్దుపేరు పెట్టుకున్నా ఈ దేశంలో అది అక్రమ సంబంధమే,'' అని తన ముందున్న నోట్‌బుక్‌లో ఏదో రాసుకున్నాడు న్యాయవాది.

న్యాయవాది సభాధ్యక్షుడికి సైగచెయ్యటంతో, అతడు ప్రారంభించాడు.

"మిజ్ రావ్, హత్య చేసినందుకు నువ్వు విచారిస్తున్నావా?''

"అవును, ఆ రాత్రి అదంతా ఎలా జరిగిందో నేను ఇప్పుడు ఊహించలేను. అతని ప్రాణం పోయినందుకు నేనెంతగానో చింతిస్తున్నాను.''

"మరి నీ కేస్ ఫైల్‌లో నువ్వు నేరం ఒప్పుకున్నట్లు లేదే. అంటే అప్పుడు నువ్వు చేసింది తప్పు అనిపించ లేదా?''

"అప్పుడు నాకు ఏమీ తెలియని పరిస్థితి. నా మనసు సరిగ్గా లేదు.''

"ఇప్పుడూ?''

"ఇప్పుడు బాగానే ఉన్నాను. అలాంటి తప్పు ఇక చెయ్యను. అలాంటి పరిస్థితి మళ్లా వస్తే, అక్కడి నుంచి ఎలాగో పారిపోతాను కాని, ఎవ్వరికీ హాని చెయ్యను.''

సభాధ్యక్షుడు తన నోట్‌బుక్‌లో ఏదో రాసుకున్నాడు. సభకు ఒక గంట విరామం ప్రకటిస్తూ, తిరిగి సమావేశం అయినప్పుడు దీపిక శిక్ష తగ్గించటం గురించి సభికులు తమ అభిప్రాయాలను ప్రకటించవచ్చని చెప్పాడు.

*

పెరోల్ బోర్డ్ వారి విచారణ జరిగింతర్వాత రెండు వారాలకు మళ్లా దీపికగారిని చూడటానికి జైలుకి వెళ్లాను. "శిక్ష తగ్గించి మిమ్మల్ని విడుదల చేస్తారా? విచారణ మీకు అనుకూలంగా జరిగిందనుకుంటున్నారా?'' అని అడిగాను.

"విచారణ ఒక నాటకం. విడుదల చెయ్యటానికీ విచారణకూ ఎలాంటి సంబంధం లేదు,'' అంది ఆమె. "జైలు అధికారులందరూ నా గురించి మంచి మాటలే చెప్పారు. కాని పెరోల్ బోర్డ్ వారు నా ఫైల్ మీద ఊరికే 'ఖైదీలో సరైన పరివర్తన రాలేదు,' అని రాయొచ్చు. దాన్నింక ఎవరూ ఏమీ చెయ్యలేరు.''

"అలా రాస్తే వాళ్లకేంటి ప్రయోజనం? విడుదల చేసే ఉద్దేశం లేకపోతే అనవసరంగా ఇలా విచారణ ఎందుకు జరుపుతారూ?''

"మీకు ఇక్కడి పద్ధతులు తెలియవేమో. జైల్లో ఉన్నవారి మీద రెండు సంవత్సరాల కొకసారి పెరోల్ బోర్డ్ వారు విచారణ జరపాలి. అది మిచిగన్‌లో ఒక రూల్. కాని శిక్ష తగ్గించటమా లేదా అన్నది ముగ్గురి మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. మొదట శిక్ష వేసిన జడ్జి. జడ్జి ఒప్పుకోకపోతే అసలు విచారణే రద్దు చేస్తారు. అది మామూలుగా జరగదు. తర్వాత అటార్నీ జనరల్. అటార్నీ జనరల్ వ్యతిరేకిస్తే శిక్ష తగ్గించటం జరగదు. ఆయన ఒప్పుకున్నా చివరి నిర్ణయం పెరోల్‌బోర్డ్‌ది.'' వివరించింది ఆమె.

"మరి మీ శిక్ష తగ్గించరని మీకెందుకనిపిస్తోంది?''

"నాలో తగిన పరివర్తన రాలేదుకదా?'' అందామె కొంచెం వెటకారంగా.

దానికి ఎలా సమాధానం చెప్పాలో నాకు అర్థం కాలేదు.

"అటార్నీ జనరల్‌ని ఈ దేశంలో ఎన్నుకుంటారు, మీకు తెలుసో లేదో. అంటే నాలుగేళ్ల కొకసారి ఆయన ఎన్నికల ప్రచారానికి దిగుతాడు. అందరు రాజకీయ నాయకుల్లాగానే. ప్రచారానికి డబ్బులు కావాలిగదా? డబ్బులిచ్చిన వారు తిరిగి ఏదో ఆశిస్తారు గదా?''

"అంటే... మీ వ్యతిరేకులు... డాక్టర్ రావుగారి కుటుంబం... అటార్నీ జనరల్‌కి ఎన్నికల్లో సహాయం చేశారంటారా? మిమ్మల్ని విడుదల చెయ్యకుండా చూడమని?''

"అదే నా అనుమానం. శిక్ష తగ్గించటంలో జడ్జికీ, పెరోల్ బోర్డ్ వారికీ లేని అభ్యంతరం ఇతని కెందుకో మీరే చెప్పండి? రామారావు కుటుంబం అంతా బాగా ఉన్నవారు. ఇతనికి ఎలెక్షన్‌లో బాగా సహాయం చేశారని నా అభిప్రాయం. మొన్న నవంబర్లో గెలిచాడు గదా మళ్లా.''

ఆమె మాటల్లో వ్యవస్థపట్ల నిరసన వ్యక్తమవుతున్నా, ఇందులో ఎంత నిజం ఉందో చెప్పటం కష్టం. అయినా ఎన్నికలున్నంత కాలం అవినీతి తప్పదేమో.

"పరివర్తన మాత్రం జైల్లో ఉన్నవారిలో రావాలంటారు ఈ నీతిమంతులు,'' అందామె, ఈసడిస్తూ.

ఇంకా పదేళ్లు జైల్లో ఉండాల్సి వస్తుందంటే, దానికి కారణం అయిన వారిమీద ఎవరికైనా కోపం రాక

మానదు. కానీ వ్యవస్థలో ఎన్ని లోపాలున్నా నేరస్తుల్లో పరివర్తన రావాలని ఆశించటంలో తప్పులేదనిపించింది నాకు.

నేను ముభావంగా ఉండటం ఆమె గమనించి నట్లుంది. "చూడండి, మీరు పెరోల్ బోర్డ్ విచారణకు వచ్చారు కదా. ప్రభుత్వ న్యాయవాది అడిగిన ప్రశ్నల్లో ఏమైనా న్యాయం ఉందనిపించిందా మీకు?" అడిగిం దామె.

అతను అడిగిన ప్రశ్నలు సబబుగానే ఉన్నాయని పించింది నాకైతే.

"ఆరోజు జరగవలసింది పెరోల్ బోర్డ్ విచారణ. శిక్ష పడింతర్వాత ఈ ఆరు సంవత్సరాల్లో నా ప్రవర్తన ఎలా ఉంది? విడుదలచేస్తే నేను ఎవరికైనా హాని కలి గించే అవకాశం ఉందా? నేను మామూలు మనిషిగా తిరిగి సమాజంలో ఇమడగలనా లేదా? ఇవీ వాళ్లు విచారించాల్సిన విషయాలు. న్యాయవాది అసలు వీటి జోలికే పోలేదు. నా కేసును తిరిగి వాదించాడు. అది ఒకసారి జరిగింది కదా? నాకు శిక్ష వేశారు కదా? మళ్లా ఆ విషయాలన్నీ తోడి పైకి తీసుకురావటం ఎందుకూ?"

అవును. నేను ఇలా ఆలోచించలేదుగాని, ఇప్పుడు దీపికగారు చెప్తుంటే నిజమేననిపిస్తుంది. ఆరోజు నిజంగా పెరోల్ బోర్డ్ జరపాల్సిన విచారణ జరగ లేదు. మొదటిసారిగా నాకు ఆమె మీద సానుభూతి కలిగింది.

"పైగా జైల్లో వేసినంత మాత్రాన మారతారా మనుషులు? బైట ఉన్న వక్రమార్గాలన్నీ ఇక్కడా ఉన్నాయి. వ్యభిచారం, డ్రగ్స్, వయలెన్స్. ఈ వ్యాపారా లన్నీ నడుపుతుందెవరూ? మరెలా వస్తుంది పరివర్తన? ఎవరు తీసుకురావాలి ఆ పరివర్తన?"

మా మాటలు ఎవరన్నా వింటున్నారేమోనని నేను అటూ ఇటూ చూశాను. విన్నా వారికి మనభాష అర్థం కాదుగదా అని సంతోషించాను.

"వీటన్నిటి మధ్యా మీరు ఆరు సంవత్సరాలెలా గడిపారూ? అయాం సారీ ఫర్ యు."

ఆమె నవ్వింది. "జాగ్రత్తగా ఉంటూ. లైబ్రరీ నుంచి పుస్తకాలు తెప్పించుకుని చదువుకుంటూ, టీవీ చూస్తూ, ఎవ్వరి విషయాల్లో జోక్యం చేసుకోకుండా ఉంటూ. వీలైనంతవరకు ఒంటరిగా ఉంటూ."

అలాంటి పరిస్థితుల్లో తొందరగా జైల్లోంచి బయటపడాలనుకోవటం సహజమే కదా. పెరోల్ బోర్డ్ విచారణ మీద ఆశపెట్టుకుని, అది తనకు అనుకూలం గా జరగలేదనే అనుమానంతో ఆమె బాగా నిరాశ పడింది. ఆమెను కొంచెం ఉత్సాహపరచాలన్న ఉద్దేశం తో, "పెరోల్ బోర్డ్ వారు మిమ్మల్నిప్పుడు విడుదల చేస్తే, మీరు ఇండియాలో మీ తల్లిదండ్రుల దగ్గరకెళ్తారా?" అని అడిగాను.

"అవును. అమ్మ నేను చేసిన పనికి దుఃఖంతో చనిపోయింది. మూడు సంవత్సరాలవుతుంది. నాన్న మాత్రం మిగిలాడు నాకు. నాన్న దగ్గిరకే వెళ్తాను."

"నాన్నగారు మీకు ఉత్తరాలు రాస్తుంటారా?"

"మా నాన్నకు రాయటం రాదు. సత్యం చేత రాయిస్తుంటాడు. వాడికి చదువు రావాలని నాన్నకు పెద్ద కోరిగ్గా ఉండేది. ఆ కోరిక తీరలేదని వాడి మీద ప్రేమ అంతా కోపంగా మారింది. ఊళ్లో అంతా వాణ్ణి సత్యం అని పిలిస్తే నాన్న మాత్రం సన్నాసి అని పిల్చే వాడు. అత్తయ్య వాడికి ప్రేమగా సత్యనారాయణస్వామి అని పేరు పెట్టుకుంది పాపం." కొంచెం నవ్విందామె.

"మీరు అతన్ని పెళ్లి చేసుకుంటారా ఇండియా వెళ్లాక?"

"లేదు లేదు. వాడికి రెండేళ్ల క్రితమే పెళ్లయింది. ఒక కొడుకు కూడా."

"అలాగా. మరి ఇండియా వెళ్లింతర్వాత ఏం చేద్దామనుకుంటున్నారు మీరు?"

"తెలీదండీ. ఎప్పుడు వెళ్తానో ఏమో. ఊళ్లో పరి స్థితులెలా ఉంటాయో. అక్కడ ఉండటం వీలవు తుందో లేదో. నావల్ల నాన్నకు ఇంకా కష్టమవుతుందేమో నని నా భయం," మొదటిసారిగా ఆమె గొంతులో మెత్తదనం వినిపించింది.

"మీ నాన్నగారేమంటున్నారు?"

"నాన్నేమంటాడూ. నాన్న కాదనలేడు కదా? కూతుర్ని కదా ఎంత చెడ్డదాన్నయినా." ఆమె కళ్లు నిండాయి. "జైల్లో వేసింది నన్నే అయినా, మంచి పరి వర్తన వచ్చింది మా నాన్నలో. నాన్న ఎప్పుడూ కొంచెం కఠినంగా ఉండేవాడు అందరితో, నాతో తప్ప. ఇప్పుడు చాలా మెత్తబడ్డాడు. పోగొట్టుకున్న వాళ్లు మెత్తబడతారం టారు గదా. లోలోపల కుంగిపోతూ ఉంటాడనిపి స్తుంది. ఇప్పుడు ఎవరినీ చిన్నచూపు చూడటం లేదు. సత్యాన్ని కూడా. వాడికి దగ్గరుండి పెళ్లి చేయించాడు. ఇక నాన్నకు కొడుకైనా అల్లుడైనా వాడే కదా," కిటికీ గుండా చాలా దూరంగా చూస్తూ అందామె.

*

హత్య చేసిన వారికి యావజ్జీవ శిక్ష పడుతుందని ఇదివరకే ఎక్కడో విన్నాను. కాని దీపికగారికి పదిహేను సంవత్సరాలు శిక్ష పడిందంటే ఆమె ఉద్దేశపూర్వకంగా హత్య చెయ్యలేదని జ్యూరీ నమ్మి ఉండాలి. పూర్తిగా ఆత్మరక్షణ ప్రయత్నంలో అతన్ని చంపేసిందని తెలిన

ట్లయితే అసలు శిక్షపడేది కాదేమో. ఎంతో కొంత అతనిది కూడా తప్పు ఉందని జ్యూరీ నమ్మి ఉంటుంది. అందువల్లే పదిహేనేళ్లు పడింది. లాయర్ మంచివాడైనట్లయితే ఇంకా తగ్గేదేమో. ఈ పెరోల్ బోర్డ్యూ, అటార్నీ జనరల్, వీళ్లతో గొడవలు లేకుండా ఈపాటికి ఇంటికి వెళ్లిపోయి ఉండేది దీపిక. డిసెంబర్‌లో ఆమెను చూడటానికి వెళ్లినప్పుడు, “మీ లాయర్ బాగా అనుభవం ఉన్నవాడు కాదేమో,” అన్నాను.

“అనుభవం ఉంటే చాలదు. అసలు కావాల్సింది డబ్బు. డబ్బుల్లేని వారికి ప్రభుత్వమే ఒక లాయర్నిస్తుందని ఒక నాటకం ఆడతారు ఇక్కడ. ఒక్క కేసుకి ఆ లాయర్‌కి మూడొందల డాలర్లిస్తారు. గంటకు కాదు, కేసుకి. ఆ లాయర్‌కి గిట్టాలంటే కేసుని ఎంత త్వరగా ముగించటానికి వీలైతే అంత త్వరగా ముగించాలి కదా. అందువల్ల ప్రాసిక్యూటర్‌తో ఏదో ఒక ఒప్పందానికి వచ్చి జ్యూరీదాకా పోకుండా కేసుని ముగిస్తాడు. నా విషయంలో, ఆ సమయంలో మతి చలించిందని నిరూపించాలంటే ఒక మానసిక విషయాల నిపుణుడి అభిప్రాయం లిఖిత పూర్వకంగా తీసుకోవాలి. అతన్ని కోర్టుకు తీసుకువచ్చి అతని అభిప్రాయం చెప్పించాలి. దానికి కనీసం ఎనిమిది వందల డాలర్ల ఖర్చవుతుంది. ఆ డబ్బులెవరిస్తారు? నా లాయర్ తన జేబులోంచి ఖర్చుపెట్టి ఇవన్నీ చేయిస్తాడా? ఇదీ ఇక్కడ జరిగే న్యాయాన్యాయాల తమాషా.

“పైగా ‘మీ లాయర్ హింస జరిగిందని ఎలాంటి ఆధారాలు చూపించలేకపోయాడు’ అన్నాడు ఆరోజు ప్రభుత్వ న్యాయవాది. ఎట్లా చూపిస్తాడు? ప్రభుత్వం తరఫున్న లాయరు ఎంతైనా ఖర్చుపెట్టొచ్చు. నా లాయర్‌కేమో మూడొందల డాలర్ల పరిమితి. అందులోంచే అతని జీతం రావాలి, కేసుకి కావాల్సిన ఖర్చులూ రావాలి. ఇదీ వీళ్ల న్యాయం.

“పెరోల్ బోర్డ్ విచారణ రోజు నా విడుదలకు వ్యతిరేకంగా మాట్లాడుతూ, ‘ఆత్మరక్షణనీ, కుటుంబ హింస అనీ ఏవేవో కట్టుకథలు చెప్పటానికి ప్రయత్నించాడు దాని లాయర్. అదంతా అబద్ధం అని తేల్చటానికి జడ్జీకి రెండు రోజులు కూడా పట్టలేదు. కాకపోతే శిక్ష ముప్ఫైయ్యేళ్లు వేసుంటే సంతోషించేవాణ్ణి,’ అన్నాడు రామారావు తండ్రి... కేసు రెండు రోజుల్లో ముగిసిందంటే దానికి కారణం జడ్జీగారి ప్రతిభా పాటవాలు కాదు. నా లాయర్‌కి ఎలాంటి వనరులూ లేకపోవటం. అప్పటికీ ఉన్నంతలో అతను బాగానే ప్రయత్నం చేశాడు. కాకపోతే విచారణ పొడిగించాలన్నా, నిపుణుల అభిప్రాయాలు కోర్టులో వినిపించాలన్నా డబ్బుల్లేక తొందరగానే ఒక ఒప్పందానికి రావాల్సొచ్చింది.

“అటార్నీ జనరల్‌కి నామీద అంత కోపం ఎందుకంటే నేను ఆ ఒప్పందంలో తప్పంతా నాదేనని ఒప్పుకోకపోవటం. తప్పు చెయ్యలేదని నేనెప్పుడూ అనలేదు. మొట్టమొదటిసారి జడ్జి ముందు నిల్చున్నప్పుడు, ‘నేరం చేశానని ఒప్పుకుంటున్నావా లేదా?’ అని అడిగాడు జడ్జీ. నేనేమీ సమాధానం చెప్పలేకపోయాను. నావల్ల నేరం జరిగింది. కాని, తప్పంతా నాదికాదు. చనిపోయిన మనిషి చేసిన తప్పును ఎవరు ఒప్పుకోవాలి? ఎవరైనా అతను కూడా తప్పు చేశాడని ఒప్పుకుంటేగాని... ఆ రోజైనా, ఈ రోజైనా దోషిని అని ఒప్పుకోవటానికి నేను సిద్ధంగా లేను.

“మీరు పెరోల్ బోర్డ్ హియరింగ్‌కు వచ్చారుగదా. అటువైపు వారు రామారావు గురించి ఎన్నో మంచి మాటలు చెప్పారు. స్థానిక దేవాలయం పూజారిని తీసుకొచ్చి అతని చేత చెప్పించారు... రామారావుకు విపరీతమైన దైవభక్తి అని. అతనితో వున్న రెండునెలల్లో నాకైతే దైవభక్తేమీ కనపళ్లేదు. నన్ను వ్యభిచారిననీ, ఇంకా ఏవేవో అన్నాడు రామారావు తండ్రి. పైగా మా అమ్మను కూడా తిరుగుబోతు మనిషి అన్నాడు ఆ పెద్ద మనిషి. అమ్మ పోయి కూడా మూడు సంవత్సరాలవుతుంది. ఆమె గురించి అలా మాట్లాడే మనిషిలో ఎలాంటి పరివర్తన రావాలో ఎవరు చెప్పాలి? పరివర్తన రావాల్సింది నాలోనేనా? జైల్లో ఉన్న వాళ్లలోనేనా పరివర్తన రావాల్సింది?” ఆమె ముఖం ఎర్రబడింది. నా దగ్గర ఎలాంటి సమాధానాలూ లేక నేను అలాగే వింటూ కూర్చున్నాను.

*

జనవరిలో ఆమెను కలిసినప్పుడు అమెరికాలో ఆమె అనుభవాల గురించి అడిగాను. ఆమె నవ్వింది. “జైలుకి రాకముందు అమెరికా గురించి నాకు అంతగా తెలియదు. బయట ఉంది రెండు నెల్లేగా! అదీ ఎప్పుడూ ఇంట్లోనే ఉండేదాన్ని. ఇల్లొక ప్రైవేట్ జైలు. కాకపోతే ఇప్పటి నా జైలుగది కంటే విశాలమైంది. మంచి వసతులున్న జైలు. పగలంతా వండుకోవటం, తినటం. టీవీ చూట్టం. సాయంత్రం అతను రావటం, భోజనాల తర్వాత అతని కిష్టమైన వీడియోలు చూట్టం, అందులో అమ్మాయిలు చేసిన పనులన్నీ నన్ను చెయ్యమనటం. ...తప్పు నాదే. కాదన్ను. అదీ చనిపోయిన వాడి గురించి చెడ్డ మాటలు చెప్పటం ఎందుకులెండి. కాని... సెక్సువాలిటీ గురించి అప్పటికి నాకు సరైన జ్ఞానం లేదు. నాకెవ్వరూ ఏమీ చెప్పలేదు. పైగా అతను డాక్టర్.

మరీ అంత అడవిమృగంలా ప్రవర్తిస్తాడని నేననుకోలేదు. నాక్కొంచెం జ్ఞానం ఉండి ఉన్నట్లయితే... భర్త అలాగ కూడా ప్రవర్తించవచ్చని ముందుగా తెలిసున్నట్లయితే... ఏమయ్యేదో.'' కిటికీలోంచి దూరంగా చూస్తూ ఆగిపోయిందామె. కళ్లు తుడుచుకుంటూ, ''సారీ,'' అంది.

దీపికగారి మాటల్లో నాకు పొంతన కనిపించలేదు. పెరోల్ బోర్డ్ విచారణ ఇంకా నాకు కళ్లకు కట్టినట్టుగా కనిపిస్తుంది.

''దీపికగారూ, మీరేమీ అనుకోకపోతే... ఇది అడగటం అంత సులభం కాదు. మీకు సెక్సువాలిటీ గురించి అప్పటికేమీ తెలీదంటున్నారు. కాని పెరోల్ బోర్డ్ విచారణలో మీకు మీ కజిన్‌తో సంబంధం వుందని ఒప్పుకున్నారు...'' అని మెల్లగా జ్ఞాపకం చేశాను.

కిటికీలోంచి దూరంగా చూస్తూనే మళ్లా మాట్లాడింది దీపిక. ''వాడు నాకంటే ఒక సంవత్సరం చిన్నవాడు. మా ఇళ్లు ఒకే వీధిలో దగ్గరదగ్గరగా ఉండేవి. నాకు ఊహ తెలిసినప్పటినుంచీ వాడితో క్లోజ్‌గా ఉండేదాన్ని. చిన్నప్పుడు కలిసి ఆడుకున్నాం. కలిసే స్కూలుకు వెళ్లేవాళ్లం. కాని వాడికి చదువు రాలేదు. మా నాన్నకు వ్యవసాయంలో తోడుగా ఉండేవాడు. వాళ్లకు పొలాల్లేవు. ఒకప్పుడు ఉండేవట. నేను కాలేజీలో చదువుతున్న రోజుల్లో సెలవులకు ఊరికి వచ్చినప్పుడల్లా ప్రతిరోజూ వాడిని కలిసేదాన్ని. కాలేజీ విషయాలన్నీ వినేవాడు. ఇంట్లో అమ్మతో ఏదో విషయం మీద తగువు పడినప్పుడల్లా వాడే నన్ను ఓదార్చేవాడు. వాడితో నా సంబంధానికి ఏం పేరో నాకు తెలియదు. వాడి స్పర్శ ఎంతో సుఖంగా ఉండేది. రామారావు తాకినప్పుడు ముళ్లు గుచ్చుకున్నట్లుండేది.'' రెండు క్షణాలు ఆగిందామె. ''సత్యం నన్నెప్పుడూ తన సుఖం కోసం తాకలేదు. రామారావు నన్నెప్పుడూ నా సుఖం కోసం తాకలేదు. ఎప్పుడూ ఏదో అడవిమృగం తాకినట్లుండేది అతని స్పర్శ.''

ఒక్కక్షణం ఆగి నావైపు చూసి మళ్లా కిటికీగుండా దూరంగా చూస్తూ మాట్లాడిందామె. ''ఇప్పుడతని విషయం ఎందుకులెండి. నా పెళ్లి కుదిరిన రోజుల్లో ఒకరోజు మామయ్యగారింటికి వెళ్లాను. 23 సంవత్సరాలకే పెళ్లిచేసుకోవటం అంటే నాకు భయం వేసింది. ఇంకా ఇల్లు వదలి వెళ్లాలనే కోరిక నాకు కలగలేదు. తెలిసిన ప్రాంతం, పరిచయస్తులు, సత్యం- అన్నీ వదిలేసి వెళ్లాలంటే ఏదో తెలియని భయం. ఆరోజు వాడితో మాట్లాడుతూ ఉంటే... అనుకోకుండానే... సహజంగానే జరిగిపోయింది. ఎంతో సుఖం అనిపించింది. ఊరట కలిగింది. ఆ తర్వాత పెళ్లికి ముందు రెండు మూడుసార్లు వాడితో కలిశాను. అది తప్పో కాదో తెలియని అమాయకపు రోజులు. ఆ రోజుల్లోనే ఎప్పుడో గర్భం అయి ఉంటుంది. ఏమైనా, ఇది మాత్రం నిజం. సత్యం నన్నెప్పుడూ బలవంతం చెయ్యలేదు. రామారావు నన్ను ప్రతి రాత్రీ బలవంతం చేశాడు. కాని అటార్నీ జనరల్ దృష్టిలో రామారావుకి నామీద అధికారం వుంది. సత్యానికి లేదు. నేను సత్యంతో చేసింది తప్పు.''

*

తర్వాత మళ్లా వెంటనే దీపికగార్ని కలవటం వీలుకాలేదు. వాష్టెనా కౌంటీ కమ్యూనిటీ కాలేజీలో చిన్న ఉద్యోగం రావటంతో నేను కొంచెం దూరంగా వెళ్లిపోవటం జరిగింది. కాని ఆమెకు శిక్ష తగ్గించలేదని ఫిబ్రవరి 11 వ తేదీ స్థానిక పత్రికలో చదివాను.

''ప్రస్తుత ఆర్థిక పరిస్థితులను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఖర్చు తగ్గించటానికి మిచిగన్ ప్రభుత్వం చేస్తున్న ప్రయత్నాల్లో భాగంగా కొందరు విదేశీ ఖైదీలను గడువుకు ముందే విడుదల చెయ్యనున్నారు. పెరోల్ బోర్డ్ వారి సిఫార్స్ మీద విడుదల చెయ్యనున్న 11మంది ఖైదీలపేర్లు గవర్నర్ గ్రాన్‌హోంగారి ఆఫీస్ ప్రకటించింది. వీరిలో నలుగురు మెక్సికన్ పౌరులు, ముగ్గురు కొలంబియా దేశస్తులు, ఇద్దరు గోటమెలాకు చెందినవారూ ఉన్నారు. ఇండియాకు చెందిన ఒక్క ఖైదీని విడుదల చెయ్యటానికి పెరోల్ బోర్డ్ నిరాకరించింది.

''ఒక్కొక్క ఖైదీని జైల్లో ఉంచటానికి ప్రభుత్వం సంవత్సరానికి 30,500 డాలర్లు ఖర్చుపెడుతుంది. ఇప్పుడు చేస్తున్న విడుదలల కారణంగా వచ్చే ఐదు సంవత్సరాల్లో ప్రభుత్వం ఖర్చు దాదాపు మిలియన్ డాలర్ల వరకూ తగ్గుతుందని అంచనా.''

ఆదివారం ఆంధ్రజ్యోతి, 16 ఆగస్టు 2009